

Handelingen 16:19-34

Daar zitten ze, Paulus en Silas, de benen in het blok, de rug kapot geslagen met de roede, een stok. De Joden kenden die straf met stokslagen ook wel, maar nooit mochten er meer dan veertig stokslagen gegeven worden. Bij meer dan veertig stokslagen kon iemand sterven aan de marteling en om er zeker van te zijn dat er niet per ongeluk een klap teveel werd uitgedeeld gaf men de zogenaamde 40 min 1 stokslagen. Volgens II Korinthe 11:24 heeft Paulus van de Joden vijf maal de 40 min 1 slagen gehad en is hij drie keer met een stok geseld door de heidenen. Hoe zullen die ruggen van Paulus en Silas er uit gezien hebben? Eén van deze drie geselingen wordt ons in dit gedeelte van vandaag vermeld. De Romeinen kenden dus die regel van 40 min 1 niet. Men sloeg er op los, zonder limiet. Deze straf was zonder gerechtelijk vonnis verboden voor Romeinse burgers. Maar door de verwarring van het ogenblik hebben Paulus en Silas zich niet als Romeinse burgers kunnen legitimeren. We mogen gerust aannemen dat Paulus en Silas meer dood dan levend in de gevangenis werden geworpen. Dat is de situatie, niets romantisch aan. Maar hoe zijn ze daar terecht gekomen?

Die Silas was nog helemaal niet zo lang de metgezel van Paulus. Eerst was hij één van de leiders van de gemeente in Jeruzalem. We komen z'n naam al tegen vlak na die bekende vergadering in Jeruzalem, als er discussie gevoerd wordt over de vraag of de gelovigen uit de heidenen ook besneden moeten worden. Silas wordt dan als een afgevaardigde naar Antiochië gestuurd om de uitkomst van de vergadering mee te delen aan de gemeente daar. Voorheen was Barnabas de metgezel van Paulus, maar na een meningsverschil tussen Barnabas en Paulus gaan deze mannen uit elkaar. Paulus kiest dan Silas uit als zijn nieuwe medewerker. En zo trekken deze mannen samen door het Frygisch-Galatische land, maar het opmerkelijke is dat de Heilige Geest hen verhindert om daar het Evangelie te verkondigen. Hoe de Geest dit verhindert wordt er niet bij gezegd, maar het was voor deze mannen blijkbaar duidelijk dat hier niet gepreekt moest worden. Trouwens, tijdens Paulus' derde zendingsreis heeft hij wel in deze gebieden gewerkt en uitgebreid het evangelie verkondigd, maar nu had de Geest wat anders voor ogen. Zo trokken deze mannen rond door dat gebied, wel wetend wat ze niet moesten doen, maar niet wetend wat ze wel moesten doen! En toen op een nacht kreeg Paulus die droom van die

Macedonische man: Steek over en help ons! En hier uit maakten de mannen op dat ze naar Macedonië moesten vertrekken. En zo kwam het Evangelie in Europa.

De eerste Macedonische stad was Filippi. En zoals altijd gingen Paulus en Silas op zoek naar de Joden in de stad. En zo kwamen ze bij een gebedsplaats waar enkele vrouwen samenkwamen. Om een synagoge te kunnen beginnen in een stad waren minimaal 10 Joodse mannen nodig. Omdat hier sprake is van een gebedsplaats met enkele vrouwen, mogen we aannemen dat er niet veel Joden woonden. Een van de vrouwen kwam tot geloof in de Here Jezus. Lydia de purperverkoopster. En deze vrouw was niet eens Joods. Zij was een zogenaamde 'vereerder van God'. Zo werden heidenen genoemd die de God van Israel dienden. Ook Cornelius de hoofdman wordt in Hand. 10 'vereerder van God' genoemd. De directe aanleiding voor de gevangenneming van Paulus en Silas was dat Paulus een waarzeggende geest had uitgedreven bij een slavin. Deze vrouw leverde met haar waarzeggerij haar eigenaars veel geld op en nu Paulus deze vrouw bevrijd had was het dus gedaan met de business.

Probeer je de situatie nog even voor te stellen. Paulus en Silas in de gevangenis. Eerst dagen en kilometers gereisd zonder het woord te mogen verkondigen, dan een droom 'kom over en help ons'. Dan een handjevol vrouwen op een gebedsplaats. Eén van de vrouwen, een niet-Joodse vrouw, komt tot geloof in Jezus. Vervolgens een marteling en nu zit je in de gevangenis met je benen in het blok. Hoe zullen ze zich gevoeld hebben? Je snapt op zo'n moment toch niks van Gods leiding. Zijn we nu naar Macedonië gereisd om hier terecht te komen, is dit het nou?

In vs. 19 staat in onze vertaling dat het gaat om de 'eigenaren' van deze vrouw. In de SV staat het woordje 'heren'. En dat is ook de letterlijke vertaling. Het is vast niet toevallig dat Lukas dit woord in dit gedeelte drie keer gebruikt. In vs. 19 gaat het dus om de heren van de slavin. In vs. 30 wordt dit woord gebruikt voor Paulus en Silas. De gevangenvaarder vraagt dan: Heren wat moet ik doen om behouden te worden? En ook in het antwoord van Paulus komt dit woord terug: Stel je vertrouwen op de Heer Jezus en je zult behouden worden.....

Dit lijkt wel het thema in dit gedeelte. Wie is er nu werkelijk de Heer? In het Romeinse rijk was er altijd een enorme toewijding aan je meerdere, je heer. Een slaaf behoorde geheel aan zijn meester toe. En omdat hij aan zijn meester

toebehoorde had hij recht op onderdak en voedsel. Zo was het Romeinse rijk opgebouwd. Een systeem van geven en nemen. En toen Paulus deze bezeten vrouw bevrijdde doorbrak hij als het ware dat systeem. Het zal de Romeinen niet veel hebben kunnen schelen of deze vrouw bezeten was, of niet. Het verwijt was dat deze Joodse mannen het lef hadden de Romeinse gezagstructuur te ondermijnen. Een Joodse vreemdeling had niet het recht iets te doen met de slavin van een ander. Daarmee brengen ze de stad in rep in roer. Dus Paulus en Silas werden niet zo zeer als oproerkraaiers beschouwd, maar als mensen die de Romeinse gebruiken doorbraken. Zij verkondigen andere zeden. Dat systeem van heren en ondergeschikten werd zodoende doorbroken.

Paulus en Silas worden opgesloten in de binnenste kerker. De gevangenvaarder moest hen zorgvuldig bewaren. Letterlijk staat er 'wilverzekerd'. Dat woord komt in vs. 24 weer terug. De voeten zorgvuldig (wilverzekerd) in het blok. Hier zit wel iets van humor in. Wat voor de Romeinse overheid 'wilverzekerd' is, heeft voor de Here Jezus geen enkele betekenis. Zoals zo vaak blijken menselijke zekerheden veel minder zeker te zijn dan we dachten.

Zo zitten Paulus en Silas in de gevangenis. Voeten in het blok in de binnenste kerker van de gevangenis. Omstreeks middennacht waren zij in gebed en zongen Gods lof en de gevangenen luisterden naar hen. Een bijzonder gebeuren. We mogen aannemen dat het publiek van Paulus en Silas niet de netste jongens van de klas waren. Maar ze luisterden. Ze luisterden hoe Paulus en Silas zelfs onder deze omstandigheden God zochten. Eigenlijk brengen ze hier ten uitvoer wat Paulus de gemeente van Tessalonica later schrijft, nl. dat we God in alle omstandigheden moeten dankzeggen. Hier in de gevangenis blijkt de diepgang van die woorden. Het is niet een loze kreet van Paulus, het wordt geïllustreerd door zijn eigen leven.

Plotseling kwam er een zware aardbeving. We weten niet of deze aardbeving de hele stad trof of alleen de gevangenis. Het is goed mogelijk dat de hele stad getroffen werd, omdat Filippi op een breuklijn van de aardkorst is gelegen. Hoe dan ook, zoals de muren van Jericho neerstortten toen de Israëlieten een lofprijzing aanhieven en Josafats vijanden verslagen werden op het moment dat de Israëlieten God loofden, zo worden Paulus en Silas bevrijd terwijl zij God groot maakten. Dit keer geen

bevrijding door engelen, zoals Petrus maar liefst twee keer was overkomen, maar door een natuurverschijnsel.

De toegesnelde gevangenvaarder ziet dat alle deuren open zijn. Dat kan volgens hem maar één ding betekenen. De gevangenen zijn ontsnapt. En hij wist het, dat ging hem zijn leven kosten. Bewakers die hun gevangenen lieten ontsnappen, konden geëxecuteerd worden. Een kritieke situatie. En de gevangenvaarder bedacht bij zichzelf dat je maar beter de hand aan jezelf kon slaan dan in de handen van de beulen terecht komen. Daar had hij in zijn lange carrière vast al meer dan genoeg van gezien.

Paulus zag blijkbaar wat er gebeurde en riep: Doe uzelf geen kwaad, want wij zijn allen hier! Ook de andere gevangenen zijn gebleven. Dat is verwonderlijk. Niemand is gevlucht. Blijkbaar hadden Paulus en Silas in korte tijd zoveel gezag gekregen dat er geen gevangene was die het in z'n hoofd haalde te vluchten.

De gevangenvaarder is hier zo van onder de indruk dat hij zich op z'n knieën werpt en bevend voor hen neervalt. Het is duidelijk dat hij verband ziet tussen de mishandeling van Paulus en Silas en de aardbeving. Hij ziet daarin een goddelijke bevestiging van hun onschuld. Hij ziet hen niet meer als criminelen maar als heren. "heren, wat moet ik doen om behouden te worden?" Misschien vraagt u zich af waar deze vraag vandaan komt. Het lijkt wel of die vraag een beetje uit de lucht komt vallen. Waarom nu een vraag naar eeuwig behoud? Maar dan moeten we één ding niet vergeten. Weten we nog de oorzaak van de gevangenneming van Paulus en Silas? Wat riep dat bezeten slavinnetje ook al weer dag in dag uit? "Deze mensen zijn dienstknechten van de allerhoogste God, die u de weg tot behoudenis boodschappen". Hoewel Paulus er niet van gediend is dat een bezeten vrouw uitkraamt wie hij is en wat zijn taak is, klopt het wel wat de vrouw zegt. Ook op andere plaatsen in de bijbel zie je dat bezetenen weten wie Jezus is en wat zijn boodschap inhoudt. De duivel en zijn trawanten weten heel goed dat het Evangelie van Jezus Christus de enige weg tot behoud is. Goed mogelijk dat deze gevangenvaarder zich de woorden van de vrouw herinnert. Deze mannen verkondigen de weg tot behoudenis. Vandaar zijn vraag "wat moet ik doen?"

Paulus antwoord is helder. Stel je vertrouwen op de Here Jezus. De SV heeft 'geloof in de Heere Jezus'. Dat is hetzelfde. Het bijbelse woord geloven is het best te

omschrijven als 'je vertrouwen stellen op'. Geloven is niet alleen iets voor waar aannemen. Geloven heeft met jezelf overgeven te maken. Een overgave van je verstand, gevoel en wil. Je levert jezelf als het ware over aan de Here Jezus. Je vertrouwt erop dat zijn sterven en opstanding jouw verlossing bewerkt.

Het was vrij ongewoon dat een gevangenebewaarder zijn gevangenen mee nam naar huis en hun wonden ging verzorgen. Maar blijkbaar was er iets veranderd in deze man. Hij was tot geloof gekomen. En niet alleen hij, ook zijn huisgenoten kwamen tot geloof in God en ontvingen de doop. Net als bij Lydia de purperverkoopster in het begin van dit hoofdstuk is er hier sprake van een zogenaamde gezinsdoop. Lydia werd gedoopt met haar huis en deze gevangenebewaarder werd gedoopt met de zijnen. Voorstanders van de kinderdoop zien deze teksten als bewijs voor de kinderdoop. Tegenstanders benadrukken dat er bij deze gevangenebewaarder nadrukkelijk bij staat dat zijn hele huis ook tot geloof in God gekomen is. We weten het niet, wat we wel weten is dat er feest in de hemel is geweest vanwege de bekering van deze gevangenebewaarder. En dat is van eeuwigheidswaarde!

Vermoedelijk zijn Paulus en Silas later weer naar hun cel terug gebracht. Anders zou de gevangenebewaarder misschien in opspraak gebracht worden ten overstaan van zijn meerderen.

De volgende morgen ontvingen Paulus en Silas het bericht dat ze vrijgelaten zouden worden. Maar Paulus nam daar geen genoegen mee. Als Romeins staatsburgers die zonder proces geselsd waren, moest hun uitgeleide gedaan worden, als een publieke verontschuldiging. Er is een grote tegenstelling tussen het 'in het openbaar geselen' en 'het ongemerkt uitzetten'(vs. 37). Omdat hen in het openbaar onrecht was aangedaan, moest er nu in het openbaar recht gedaan worden. Niet alleen om Paulus en Silas recht te doen, maar ook om de jonge gemeente van Filippi te zuiveren van blaam. De indruk dat zij oproerkraaiers zouden zijn moet worden weggenomen. De hoofdlieden schrokken hiervan en werden bang toen ze hoorden dat Paulus en Silas Romeinen waren. En zo werd Paulus en Silas uitgeleide gedaan. Diezelfde hoofdlieden die hen de kleren van het lijf hadden gescheurd en hen hadden laten geselen, deden hen nu uitgeleide en vroegen vriendelijk of ze alsjeblieft de stad wilden verlaten.

Paulus ging de jonge gemeente van Filippi na zijn bevrijding nog bemoedigen. Daarna gingen Paulus en Silas verder. Nog een klein detail waar je zo over heen zou lezen. In Hand. 16 schreef Lukas over 'wij'. Zie bijv. 16:11-13. Vanaf hfdstk. 17 heeft Lukas het over 'zij'. Vanaf hier blijft Lukas de schrijver van Handelingen in Filippi. Paulus en Silas gaan verder. In de persoon van Lukas laat Paulus een bekwaam medewerker achter. Dit komt overeen met Hand. 20:6 waar Lukas beschrijft dat hij Filippi weer verlaat. Gods werk gaat door, ook in Filippi. Waar twee biddende en zingende mannen in een cel bijzondere getuigen mochten zijn. Want niet Rome heeft de macht, maar Jezus Christus is Heer.

Wat mogen wij nu leren van deze geschiedenis. Voor ons gevoel staan zo'n marteling en gevangenneming toch tamelijk ver van ons vandaan. Al hoe wel, als we de blaadjes van Open Doors of verwante organisaties bekijken, dan is het weer veel dichterbij dan we beseffen.

We leren in ieder geval dat Jezus volgen niet hetzelfde is als succes hebben in het leven. Een uit het verband gerukt beroep op teksten als Joh.10:10: *'ik ben gekomen opdat gij leven hebt en overvloed'* getuigt van weinig inzicht. Paulus' leven was niet alleen een succesverhaal. Paulus' leven is tot grote zegen geweest voor heel veel mensen, en nog steeds komen mensen tot geloof door het lezen van de brieven van Paulus. Zoals Luther bijvoorbeeld, die door het lezen van de Romeinenbrief tot geloof kwam. Maar Paulus onderging ook martelingen, leed schipbreuk, kende honger. En met de andere apostelen was dat niet anders. Op Johannes na stierven allen de marteldood. En ook onze vervolgte broeders en zusters laten ons zien dat er voor het volgen van Christus soms een dure prijs moet worden betaald.

Ook leren we dat de leiding van God wel een feit is, maar dat we die niet altijd begrijpen. En het bijzondere is en blijft dat Paulus en Silas ondanks dat ze niets begrepen van Gods weg met hun leven, bleven zingen. Ook onder deze omstandigheden. Dat wil niet zeggen trouwens dat ze dankten voor deze omstandigheden. Dat wordt niet van ons gevraagd. Maar blijkbaar kun je God onder elke omstandigheid danken: ook deze situatie is in Uw hand. Daar vertrouw ik op. Dank U wel daarvoor!

En er is nog één ding te leren uit deze geschiedenis. Dat is die vraag van die gevangenebewaarder: *Wat moet ik doen om behouden te worden!* Het antwoord is

duidelijk. Duidelijker kan niet. We hebben het weer klip en klaar gehoord. *Geloof in de Here Jezus en je zult behouden worden!* Een opdracht en een belofte. De opdracht te geloven en de belofte van behoud. Wat wil je nog meer, zou ik zeggen. En daarom aan jou nog maar weer eens de vraag.....wil je er bij zijn? Straks als we gaan zingen.....nee, niet hier in de kerk...maar daar...als de nieuwe dag begint, dan mogen we bij Hem binnengaan, voor Zijn troon gaan staan en heffen daar een loflied aan. Wat een menigte zal dat zijn, wat een massa....Zorg dat je er bij komt.

Amen.

Juni 2010

G.P. Hartkamp

Wapenveld